

178639 - Müslümanın Müslümana Vacip Ve Mustehap Olan Hakları

Soru

Hadiste geçen Müslümanın Müslümana olan haklarını biliyoruz. Ancak bu hakları yerine getirmediğimiz takdirde günahkâr olur muyuz?

Detaylı cevap

Müslümanın Müslüman üzerine olan hakları çoktur. Bunların bazıları farz-ı ayndır. Yani her ferdin bunları yerine getirmesi gerekir. İhmal ettiğinde günah kazanır. Bazı haklar ise farz-ı kifayedir. Yani bazı kişiler bu hakları yerine getirdiğinde diğerlerinden günah kalkar. Bazı haklar ise mustehap olup vacip değildir. Bunları yapmayan Müslüman günahkâr olmaz.

Ebû Hureyre r.a'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle dedi: "Bir Müslümanın Müslüman üzerine vâcib olan beş hakkı vardır. Selâmı almak, hasta ziyareti yapmak, cenazelerin arkasından gitmek, davete icabet etmek, hapşırana "Yerhamukellah" demek" (Buhari 1240, Muslim 2162)

Muslim'in başka bir rivayetinde Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır.» (Kendisine):

— Nedir onlar ya Resûlallah? denilmiş:

Rasulullah: "Ona rastladığın zaman selâm ver, seni çağırırsa icabet et, senden nasihat dilerse ona nasihat et, hapşırır da Allah'a hamd ederse ona teşmit et (Yarhemukellah de!), hastalanırsa onu ziyaret et, öldüğü vakit de cenazesine git."

Şevkani Rahimehullah şöyle dedi:

"Müslümanın hakkı"ndan maksat, bunun bırakılmaması gerektiğidir. Zira bu davranışlar vacip olduğu gibi vacibe benzer bırakılmaması gereken mendup hususlardır. Böylece bir ifade iki anlam için kullanılmıştır. Hak, vacip anlamında kullanılır. İbn el Arabi bu şekilde

zikretmiştir. Ayrıca hak; sabit, lazım ve doğruluk anlamında kullanılır. İbn Battal: Haktan maksat hürmet ve dostluktur. (Neylul avtar 4/21)

1-Selam verilen bir kişi ise o kişinin selamı alması ve karşılık vermesi vaciptir. Şayet selam verilen kişiler bir cemaat ise cevap verilmesi farz-ı kifayedir. Başlangıç olarak selamı vermek sünnettir.

Fıkıh ansiklopedisi 11/314’de şöyle geçmektedir:

Selamı vermek müekked bir sünnettir. Zira Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: “Aranızda selamı yayın”. Selam verilen taraf bir kişi ise onun selamının alınması vaciptir. Cemaate/topluluğa selam verildiğinde ise selamı almaları farzı kifayedir. Şayet cemaatten biri selamı alırsa diğerlerinden günah kalkar. Hepsi selamı alırlarsa farzı yerine getirmiş olurlar. Şayet cemaatin tümü selamı almazsa tümü günahkâr olur.

2- Hasta ziyareti yapmak farz-ı kifayedir. Mecmu Fetava ve Resail Şeyh İbn Useymin 13/1085.

3-Cenazeyi kaldırmak farz-ı kifayedir.

4-Davete icabet etmek. Şayet evlilik ve düğün yemeğine ise alimlerin cumhuruna göre şer’i bir mazeret olmadıkça icabet etmek vaciptir. Evlilik ve yemek daveti hariç ise mustehaptır. Genel olarak davetin icabeti için birtakım şartlar vardır, daha detaylı bilgi için (22006) nolu sorunun cevabına bakınız.

5-Hapşırana/aksırana teşmit etmek. Bu konuda ihtilaf edilmiştir. “el mevsua el Fıkhiye 4/22’de şöyle geçer: Teşmit, Şafilere göre sünnettir. Ancak Hanbelilerin bir görüşü ve Hanefilere göre vaciptir.

Malikiler ve Hanbelilerin diğer görüşüne göre farz-ı kifayedir. El Beyan eserinden nakledildiğine göre farz-ı ayndır. Çünkü bir hadiste: “Onu işiten her Müslümanın Yarhemukallah demesi haktır” geçer.

En tercihli görüşe göre hapşıranı işitenin teşmit etmesi vaciptir. Ebu Hureyre r.a'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Allah hapşırانları sever, esnemedenden hoşlanmaz. Öyleyse sizden biri hapşırır ve Allah'a hamdederse bunu işiten her Müslümanın üzerine, 'yerhamukâllah' demesi hak (bir vazife) dir." (Buhari 6223)

İbn Kayyım Rahimehullah şöyle dedi:

Tirmizi, Enes r.a'nun hadisini zikrederken şöyle başlık atmıştır. "Hapşırان Allah'a hamdettikten sonra onu teşmit etmenin vacip olduğuna dair hadisler"

Bu konuda açık ve net bulunan hadisler gereğince teşmit etmek vacip olup en doğru görüş budur.

Tirmizi'nin bu konuda rivayet ettiği diğer hadis de şöyledir:

Ebu Eyyub r.a'dan rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Biriniz aksırdığı zaman "el hamdulillah" desin. Ve "ala kulli hal" desin. Bunun işiten kişi "yarhemukallah" desin. Aksıran ise: "Yehdikumullah ve yuslih belekum" desin.

6-Müslüman nasihat istediğı zaman ona nasihat etmek. Zahir olan görüşe göre farz-ı kifayedir.

İbn Muflih Rahimehullah şöyle dedi: İmam Ahmed'in görüşüne göre Müslümana nasihat etmek bunu istemese dahi vaciptir. (el Edab el Şer'ıye , İbn el Muflih 1/307)

Mollah Ali el Kari Rahimehullah şöyle dedi:

Bir Müslüman senden nasihat ederse vacip olarak ona nasihat et. Nasihat istemese de ona nasihat etmek vaciptir. (Mirkat el mefatih 5/213)

En iyisini Allah bilir.